

จิตคน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๒

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

จิตนิสัยนะ ถ้ามันตรงจิตตรงนิสัยมันจะได้ประโยชน์มาก ถ้ามันไม่ตรงจิตตรงนิสัย มันก็ต้องกลอกันไป เพราะว่าพุทธวิสัยพระพุทธเจ้ารู้องค์เดียว แล้วก็มีพวกปรมาตมจิตนี้อาจจะรู้ได้ อย่างเช่น รถถ้าเป็นเบนซิน ถ้าเราไปเติมโซล่ามันเปลี่ยนไปเลยเห็นไหม ใช้ไม่ได้เลย รถเสียบ รถโซล่าไปเติมเบนซินมันก็ไปไม่ได้ เครื่องมันจะเสียบ

แต่ทำไมคนเวลาปฏิบัติถ้าไม่ตรงจิตเราทำไมมันไม่เสียบ เสียบ เสียบหายมากกว่ารถอีก เพราะรถนี่พอแก๊ซมันก็หายไป แต่คนเราถ้าปฏิบัติไม่ตรงจิต มันไม่รู้เพราะอะไร มันไม่รู้จะปฏิบัติไปตัวเองก็ไม่รู้ด้วย ไม่รู้เพราะว่าวิชาไง อวิชาความไม่รู้ก็ขวางไปๆ

ถ้าตรงจิตนะ จูพันถกเห็นใหม่ มหาปันถกเป็นพี่ชายของจูพันถก สอนให้บริกรรมคาถาข้อหนึ่ง บริกรรมไม่ได้ จนบังคับให้ไปสัก บังคับว่าสักไปซะ อาย เพราะว่าพี่ชายเป็นพระอรหันต์ น้องชายให้ท่องคำๆ เดียวยังท่องไม่ได้ เป็นปริยัติเห็นใหม่ จนพระพุทธเจ้ามาคักรอนนะ คักรที่ประตุ

“จูพันถก เธอบวชเพื่อใคร”

“บวชเพื่อตถาคต”

“งั้นจะไปไหน”

“จะไปสัก พี่ชายให้ไปสัก”

“เธอไม่ได้บวชเพื่อเขา บวชเพื่อเรามา”

ให้อาจารย์มาลูบเห็นใหม่ ตรงนิสัย จรีตตรงกับจรีต ลูบไปให้พูดเป็นภาษาบาลีนะ ให้พูดว่าขาวหนอ ขาวหนอ พอมันขาวหนอ ขาวหนอ เอามือลูบกับฝ่าขวามันจะขาวได้อย่างไร มันก็ต้องดำนะสิ นี่ตรงกับจรีต ตรงกันเปี้ยะเลย อันนี้คือมัชฌิมาปฏิบัติเห็นใหม่ มัชฌิมาปฏิบัติทางสายกลาง ตรงพอดีนี้เพี้ยะ สำเร็จเป็นพระอรหันต์เลย สำเร็จเป็นพระอรหันต์เลยนะ แล้วเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาคือว่าตรงจรีตไป

ถ้าการปฏิบัติที่ไม่ตรงจรีต หนึ่ง ทำให้เนิ่นช้า ทำให้เสียไป แล้วจิตนี้เปลี่ยนไปเรื่อย เปลี่ยนไปเรื่อย อย่างการศึกษา เราศึกษามาจะเอาที่ประโยชน์แล้วแต่เราศึกษามา การศึกษาจำตำรา มา แต่ถ้าการปฏิบัติมันเป็นประสบการณ์ตรงเข้าไป ถ้าตรงจรีตด้วยแล้วพอดี นั่นถึงว่าการพิจารณากาย อย่างที่เขาทำกันอยู่นี้มันตรงจรีตใหม่ละ มันเป็นระบบเห็นใหม่ ทุกอย่างให้เป็นอย่างนี้หมด มันถึงว่าไม่ใช่มัชฌิมาปฏิบัติ

มัชฌิมาปฏิปทานะทางสายกลาง ตรงจรีต ไม่เข้มไป ไม่อ่อนไป แต่ต้องเข้มไว้ก่อน เข้มไว้หมายถึงว่า เราต้องเข้มแข็งในการเจริญมรรคก่อน นี่ให้ตรงจรีตเข้าไป คำว่าตรงจรีต พิจารณา กาย เวทนา จิต ธรรม แต่ส่วนใหญ่แล้วพิจารณากายๆ พิจารณาแล้วมันก็ไม่ค่อยไป ถ้าพิจารณากายอย่างศรัทธาณะ ศรัทธาจรีต อย่างทางภาคอีสานนี่พิจารณากาย แต่ถ้ามีการศึกษามา นี่พุทธจรีต มันต้องพิจารณาเหตุผลในความเป็นไป

เหตุผลนี้คือว่าพิจารณาธรรมารมณ์ ธรรมเอากระทบกับใจ อันนี้ธรรมกระทบกับใจมันอธิบายได้เป็นวิชาการ แต่มันจะคลาดเคลื่อนไปได้ง่ายเลย การคลาดเคลื่อนไป ดอกไม้พลาสติกไม่สามารถบานได้ ดอกไม้พลาสติกนี้ ดอกไม้กระดาษนี้ ไม่สามารถบาน ดอกไม้ที่มันจะงอกออกมาแล้วมันจะบานได้คือดอกไม้ธรรมชาติไป ดอกบัวบานกลางใจ กับดอกไม้พลาสติกคือการศึกษามานี้ สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญา เห็นใหม่ ความรู้เป็นความจำ

แต่ถ้าเป็นภวานามยปัญญานะ ปัญญาเป็นเครื่องให้รู้ใจ ขตาภูตัง รู้ว่าหลุดไปนะ ญาณรู้ว่าสิ้นกิเลสแล้วเห็นใหม่ แต่ไอ้ความรู้อันนี้เป็นความจำ ดอกไม้พลาสติกเป็นความจำมา ดอกไม้พลาสติกบานไม่ได้ ดอกไม้กระดาษบานไม่ได้ ถ้าเป็นดอกไม้ธรรมชาติ ดอกไม้มันมีต้นของมัน

มีรากของมัน มีอาหารของมัน มันจะบานได้ ธรรมะในหัวใจถ้าตรงจิตแล้วดอกบัวมันจะบาน กลางหัวใจใจ ดอกบัวบานขึ้นมาเพราะมันเป็นความจริง มันเป็นภาวนามยปัญญา เป็นปัญญา ถูกต้อง ต้องจิตตรงจิตเห็นใหม่ แต่เราไม่เข้าใจตรงนั้น เราไปเข้าใจว่าดอกไม้พลาสติกมันหา ง่าย ดอกไม้พลาสติกก็ง่าย ดอกไม้พลาสติกทุกๆ ไปไม่เหี่ยวเฉาเห็นใหม่ ไม่มีต้นทุนใจ แต่ ถ้าเป็นดอกไม้ธรรมชาติมันอยู่ได้ชั่วคราว แล้วมันก็เสื่อมไป

จิตนิสัยถ้าตรงขึ้นมา มันจะเหมือนกับงอกงามขึ้นมาได้ การงอกงามขึ้นมาจากกลาง หัวใจเห็นใหม่ นี่ถ้าตรงจิตตรงนิสัย รถถ้ามันเปลี่ยนน้ำมันชนิดของมันนี้ ทำให้เครื่องเสีย ง่ายๆ แต่เราสามารถแก้ไขได้ ถ้างัดเครื่องใหม่มันก็ติดขึ้นมาได้ แต่จิตถ้าการปฏิบัติไม่ตรงไปนี่ มันพลาดไปแล้วนะ พลาดไปเหมือนกับเราใช้ต้นทุนหมดไปแล้วจะภาวนาใหม่นี้ มันไม่ค่อย อยากรู้แล้ว แล้วไม่รู้ด้วย เครื่องยนต์เติมน้ำมันไปผิคนี่เครื่องมันดับมันรู้

แต่สำหรับผู้ปฏิบัติเราเนี่ย ปฏิบัติผิดก็ไม่ว่าผิด เพราะเรามีวิชาความรู้ไม่รู้เป็นทุนเดิมอยู่ แล้ว แต่ก็ปฏิบัติไปตามใจ ตามสุขๆ ตามความเป็นจริง ตามระบบที่วางไว้ใจ พระพุทธเจ้าถึงวาง กรรมฐาน ๔๐ ห้องไว้เห็นใหม่ วิปัสสนามากกว่าอีก อาจารย์มหาบัวบอกว่า ถ้าใช้ปัญญานี้ กว้างขวางมากทุกอย่าง

อย่างที่เขากล่าวเห็นใหม่ ว่าทำไมหยดน้ำหยดลงไปแล้วพอแตกขึ้นมา ทำไมไม่สามารถ สำเร็จเป็นพระอรหันต์ได้ ไปถามพระพุทธเจ้าใจ น้ำตกจากชายคาลงมาถึงน้ำแล้วกระเด็นขึ้นมา เป็นจุดและต่อม แล้วมันแตกออกไป ถ้าคนมีปัญญานะ ของเล็กน้อยมันตีความหมายได้มหาศาล แล้วจิตมันต้องการอยู่แล้วว่า จิตต้องการว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คือว่าความยึดมั่นของใจนี้ แล้วมันจะ แก้ไขอย่างไร มันไม่มีอะไรกระทบเข้ามา กระทบเข้ามาปั๊บ ดอกไม้นี้มันขมิมาปฏิบัติ มันจะ เจริญงอกงามอยู่แล้ว มันจะบานอยู่แล้ว มันรอแสงอาทิตย์ส่องมา ดอกบัวได้แสงอาทิตย์มันก็จะ บานออกไปทันที แต่ไม่มีแสงอาทิตย์มาช่วยบานออก ตัวเองมันไม่ไหวใจ

การหาครูบาอาจารย์นี้ดอกไม้ธรรมชาติ ดอกไม้ความจริงมันตรงจิตนิสัย คือว่ามันต้อง ไปทำลายวิชาตรงไม่รู้กลางหัวใจนี้แหละ วิชาความรู้ ความไม่รู้ในตัวมันเองใจ แต่ถ้า

ความจำ ความรู้มันจำมาไง มันเป็นพลาสติกทั้งหมด ความจำเข้ามาสู่ตมยปัญญา แต่ไม่ใช่ของเสีย แผนที่ไม่ให้โทษใครถ้าแผนที่วางไว้เฉยๆ เราอ่านแผนที่แล้วเดินผิดเดินถูกนั้นต่างหากถึงจะให้โทษ คนไม่มีแผนที่เดินเลยมันก็ผิดเห็นไหม สุตมยปัญญา การศึกษาในศาสนธรรมจำเป็นมากเลย แต่ศึกษามาแล้วเวลาปฏิบัติต้องวางไว้ คำว่า “วางไว้” (เทปสิ้นสุดเพียงเท่านี้)